

Burgerschap in de sector E&D

Dit document beschrijft het onderwijs- en beoordelingsmodel voor Burgerschap in de sector E&D. Dit model gaat uit van de volgende uitgangspunten:

- Burgerschap wordt sectorbreed aangeboden als een apart vak.
- Het burgerschapsprogramma biedt een breed en aantrekkelijk aanbod. Dit aanbod is gebaseerd op het brondocument LLB, in het bijzonder de kerntaken 3 t/m 7.
- Per opleiding wordt vastgesteld welke kerntaken uit het brondocument de deelnemer bij Burgerschap moet volgen (sommige kerntaken komen in de opleiding al voldoende aan bod.)
- Deelnemers 'doen' iets en tonen daarin ontwikkeling aan in vorming naar volwaardig(er) lid van de gemeenschap (maatschappij).
- Onderwijs en beoordeling vallen zoveel mogelijk met elkaar samen; er zijn geen aparte toetsmomenten.
- Beoordeling is gericht op het vaststellen van ontwikkeling/groei op het gebied van burgerschap.

In dit document komen de volgende onderwerpen aan de orde:

- opzet van het onderwijsprogramma
- beoordeling
- organisatie van burgerschap in de sector E&D

Opzet van het onderwijsprogramma burgerschap

Binnen de sector E&D wordt Burgerschap als een apart vak sectorbreed aangeboden. Per locatie is één burgerschapsmiddag vastgesteld: voor de Amerikalaan (Utrecht) is dat de donderdagmiddag, voor de Zangvogelweg (Amersfoort) de woensdagmiddag en voor de Jan van Riebeeckweg (Culemborg) de maandagmiddag.

In elke opleiding wordt gedurende 4 perioden één middag per week van 12.30 tot 16.30 uur burgerschap gevolgd. Op de middagen dat overleg tussen burgerschapsdocenten is gepland duurt de burgerschapsmiddag tot half 4. Eén periode omvat 9 weken (in totaal dus 36 middagen). De plaats van de Burgerschapsmiddagen in de opleiding wordt per opleiding bepaald, maar is bij voorkeur in het eerste leerjaar.

Elke periode kunnen alle leerlingen van één locatie kiezen uit een aantal thema's, die aansluiten op een kerntaak uit het brondocument. Deze thema's worden aangeboden door alle burgerschapsdocenten. Inmiddels ontwikkelde thema's zijn: back 4 the future, omgaan met agressie, eten, geraakt door water, geloof-waardig en het goede doel. Andere thema's kunnen zijn: politiek in de wijk, eten, fotografie, religie enz.

Het programma omvat altijd de volgende aspecten: oriënteren, informeren, doen en reflecteren. Dit kan op verschillende manieren ingevuld worden: projecten uit CONNECT, workshops, instructie, discussie, gastsprekers, excursies, binnen- of buitenschoolse activiteiten. Het streven is daarbij een afwisselend programma te bieden.

Elke periode van 9 weken heeft een vaste opbouw:

Week 1	Keuze en oriëntatie
Keuze: de burgerschapsdocenten presenteren een aanbod van thema's, waaruit de leerling een keuze maakt.
Oriëntatie: korte introductie op het thema, peilen beginsituatie, vaststellen leervragen en uit te voeren project(en).
Week 2 - 8	Uitvoering: kennis en doen
Week 9	Reflectie en beoordeling
Elk thema wordt afgesloten met een reflectiebewijs, een doe-bewijs en een kennisbewijs. In de laatste week worden de bewijzen op orde gemaakt.

In plaats van een thema van 8 weken, kunnen ook 2 thema's van 4 weken worden aangeboden. De reflectie vindt ook hier plaats in week 9.

Het programma

Elke burgerschapsdocent ontwikkelt een programma over een thema dat hem of haar goed ligt. In het programma worden de volgende onderdelen benoemd:

- Thema
- Domein LLB
- Kerntaak, werkprocessen en (onderliggende) competenties waarop het thema aansluit
- Docent
- Korte beschrijving
- Leerdoelen
- Projecten
- Activiteiten per week
- Aanbevelingen
- Gegevens m.b.t. uitvoering (locatie, data en tijd, begeleiding, benodigde faciliteiten: ICT, middelen externen)
- Beoordeling: op te leveren producten/bewijzen
- Contactpersonen

In de bijlage is het format opgenomen waarin een programma kan worden uitgewerkt.

Projecten

Binnen elk thema moet de leerling één of meer projecten (thema-opdrachten) uitvoeren. De docent biedt hiervoor mogelijkheden in het programma aan. Deze projecten kunnen in verschillende contexten uitgevoerd worden:

- Intern project
- Extern project
- Workshopserie + verslag
- Uitdaging
- Zelfstandige organisatie en uitvoering

Daarnaast is het mogelijk dat leerlingen binnen het thema zelf projecten inbrengen. Dit kan uiteraard alleen met toestemming van de docent.

De beoordeling

Elk thema levert 3 bewijsstukken op:

- Kennisbewijs: dit is een bewijs waaruit blijkt dat de leerling de kennis die behoort bij het thema beheerst. Als bewijs kan gelden: een toets uit CONNECT, een andere toets, een verslag, gemaakte opdrachten e.d. De docent bepaalt welk bewijs geleverd wordt en geeft een normering aan.
- Doe-bewijs: dit is een bewijs waaruit blijkt dat de deelnemer 'iets' gedaan heeft binnen het thema: een product gemaakt of een dienst geleverd. Elk project levert een doe-bewijs op. De docent geeft in het programma al aan welke doe-bewijzen dat zijn. Voorbeelden van doe-bewijzen zijn: een foto, een film, een getekende verklaring, een werkstuk, een presentatie, een getekend verslag van een activiteit e.d.
- Reflectie-bewijs: dit is het bewijs dat de leerling gegroeid is. In het reflectiebewijs beschrijft de leerling welke ontwikkeling hij heeft doorgemaakt. Het reflectiebewijs bestaat uit de oriëntatie op het thema en het benoemen van de leervraag in week 1 en het terugblikken op dat wat gedaan is in week 9. Dit gebeurt volgens een vast format.

In week 9 beoordeelt de thema-docent de 3 bewijzen van de leerling met een O(nvoldoende) of V(oldoende). In geval van eigen projecten bestaat voor het Doe-bewijs de mogelijkheid van beoordeling E(xcellent). In geval van zelfstandige organisatie en uitvoering.

Hierbij gelden de volgende criteria:

Kennisbewijs:

O = het bewijs voldoet niet aan de normering

V = het bewijs voldoet wel aan de normering (toets of verslag is voldoende)

Doe-bewijs:

O = het bewijs is onvolledig of sluit niet aan op het thema

V = het bewijs is voldoende

Reflectiebewijs

O = het reflectiebewijs is niet volledig ingevuld of de antwoorden sluiten niet aan bij de vraag.

V = het reflectiebewijs is voldoende

Portfolio

Tijdens het burgerschapsjaar maakt de leerling een portfolio. Hierin verzamelt hij alle informatie, gemaakte producten, reflectiebewijzen enz.

Het beoordeelde kennisbewijs, doe-bewijs en reflectiebewijs worden daarnaast ook bewaard in het examenportfolio van de leerling door de onderwijsinstelling.

Eindbeoordeling

Een leerling heeft burgerschap afgerond als hij 36 burgerschapspunten heeft behaald én alle bewijsstukken voor de (door het team) vastgestelde kerntaken en daaronder vallende werkprocessen met een voldoende zijn beoordeeld.

Een burgerschapspunt = 1 dagdeel geïnvesteerd in de maatschappij.

Als afsluiting voert een onafhankelijke burgerschapsdocent een portfolio-assessment uit. Het portfolio-assessment bestaat uit een 'bureau-beoordeling' van het examenportfolio van de leerling en (eventueel) een eindgesprek.

Bij de bureau-beoordeling wordt gelet op de volgende zaken:

- geldigheid van de bewijzen (zie criteria hieronder)
- volledigheid: worden inderdaad voor alle kerntaken en werkprocessen bewijzen aangeleverd?
- voorwaardelijkheid: heeft de leerling de vereiste 36 burgerschapspunten behaald
- aangetoonde groei: op welke punten is de leerling met name gegroeid en uit welke bewijsstukken blijkt dit?

Bewijsstukken zijn geldig als zij voldoen aan de volgende criteria:

- Authenticiteit: het bewijsstuk is van de leerling; het is aantoonbaar dat de leerling het product heeft opgeleverd of dat de verklaring betrekking heeft op activiteiten die door de leerling zijn uitgevoerd. Reflectieverslagen, observatieformulieren, werkverklaringen e.d. moeten ondertekend zijn door een beoordelaar (docent, workshopleider, externe e.d.).
- Actualiteit: het bewijsstuk is in het burgerschapsjaar behaald; er moet immers sprake zijn van voortgang.
- Validiteit: het bewijsstuk zegt iets over de competentie-ontwikkeling in de context van één van de burgerschapskerntaken.
- Kwaliteit: het bewijsstuk laat groei zien in de competentie-ontwikkeling van de leerling.

Als het examenportfolio voldoende is, schrijft de assessor op basis hiervan een kort verslag waarin hij met name aangeeft op welke punten de leerling gegroeid is en uit welke bewijsstukken dat blijkt.

Als de assessor op basis van het examenportfolio niet tot een eindoordeel kan komen, dan is een gesprek noodzakelijk. De assessor geeft aan op welke punten hij tijdens het gesprek een toelichting wil hebben.

Als het examenportfolio onvoldoende is, dan worden met de leerling afspraken gemaakt over aanvullende opdrachten.

Betrokkenen bij de examinering

- Beoordelaar bewijsstukken: thema-docenten
- Assessor portfolio: onafhankelijke burgerschapsdocent

Organisatie burgerschap

Inzet docenten

De burgerschapsdocenten worden ingezet in verschillende rollen:

1. mentordocent
2. thema-docent
3. assessor

Mentordocent:

Elke burgerschapsdocent heeft zijn eigen leerlingen die burgerschap volgen. Van deze leerlingen is hij de mentor. In deze rol heeft de docent de volgende taken:

- zorgen dat zijn leerlingen zich inschrijven voor een thema;
- begeleiden van zijn leerlingen bij de keuze van een thema, aansluitend bij verschillende kerntaken/werkprocessen;
- registreren van de aanwezigheid van de eigen leerlingen in het registratiesysteem;
- bewaken voortgang van zijn leerlingen;
- beheren examenportfolio;
- in gang zetten eindbeoordeling als de leerling 36 burgerschapspunten heeft behaald;
- aanspreken leerlingen bij problemen of andere aanleidingen.

Thema-docent

Elke burgerschapsdocent is ook thema-docent. In deze rol heeft de docent de volgende taken:

- ontwikkelen van minimaal één programma van 8 (of 2x4) weken;
- verzorgen van dit programma op de burgerschapsmiddag;
- registreren van aanwezigheid van leerlingen die zich hebben ingeschreven voor zijn thema, de thema-docent geeft de aanwezigheid door aan de mentordocent, eventueel via een centraal coördinatiepunt;
- in voorkomende gevallen: te veel verzuim of andere problemen melden bij de mentordocent;
- beoordelen van de bewijsstukken van de leerling m.b.t. het thema.

Assessor

Elke burgerschapsdocent is ook assessor. In deze rol heeft de docent de volgende taken:

- beoordelen examenportfolio volgens de beschreven werkwijze;
- voeren portfoliogesprek met de leerlingen;

De burgerschapsdocenten van één locatie komen 1x per 4 weken bij elkaar op de burgerschapsmiddag van 15.30 uur tot 17.00 uur voor uitwisseling en overleg.

Ontwikkelen van de programma's

De thema-docent ontwikkelt een programma van 8 (of 2x4) weken volgens het bijgevoegde format. Aan het begin van elke periode moet het aanbod van programma's gereed zijn zodat de leerlingen kunnen kiezen.

De programma's worden op Blackboard toegankelijk gemaakt voor alle collega's van de sector E&D.

X-treme organiseert op verzoek van de docent activiteiten binnen het thema, bijvoorbeeld een gastspreker, een excursie, een debat, activiteiten in buurthuizen enz.

Eens in de maand komen alle burgerschapsdocenten per locatie bij elkaar voor evaluatie en uitwisseling.

Registratie voortgang

De mentordocent houdt de voortgang van zijn leerling bij in een matrix van kerntaak/werkproces en thema. Hierop zijn de kerntaken/werkprocessen aangegeven die de leerling moet volgen.

De leerling moet zoveel mogelijk thema's kiezen die aansluiten bij verschillende kerntaken/werkprocessen.

EVC

Als een leerling in of buiten de school betrokken is bij activiteiten die vallen onder Burgerschap (stagemarkt, promoteam, leerlingenraad, vrijwilligerswerk in een buurthuis, voetbaltrainer, scoutingleider o.i.d.), dan kan hij daarvoor beloond worden. De leerling moet dan een bewijs leveren dat hij bepaalde activiteiten in de school of maatschappij uitvoert. Dit bewijs wordt beoordeeld door een onafhankelijke burgerschapsdocent. Op grond hiervan wordt vastgesteld op welke kerntaken de activiteiten betrekking hebben en hoeveel burgerschapspunten de leerling hiervoor krijgt.

Budget

Het organiseren van burgerschapsthema's kost geld. Hierbij gaat het om kosten van bijvoorbeeld gastsprekers, excursies, reiskosten, materialen e.d.

Handig is om per jaar en per locatie een budget vast te stellen en hiervoor een budgetbeheerder aan te stellen die de rekeningen rechtstreeks kan betalen.

Bijlagen:

- format thema-beschrijving
- format reflectiebewijs
- Registratie-tabel voortgang